

CYMBIDIUM

Bland mina första orkidéer var en något överblommad *Cymbidium*, inköpt av min moder i en blomsterhandel. Expediten i butiken trodde nog att *Cymbidium* skulle ha kallt, men visste egentligen inte hur den borde skötas. Vid närmare undersökning visade det sig att både *Cymbidium*- och *Paphiopedilum*-hybrider fanns att köpa i flera blomsteraffärer, då tidigt 80-tal i Göteborg.

Eftersom det var just dessa orkidéer som fanns, och fortfarande finns, att köpa trodde jag att dessa var de mest lättodlade och lämpliga att ha hemma på fönsterbrädet. Något senare, efter det att jag lyckats få tag på orkidélitteratur, insåg jag att mina antaganden angående cymbidium kanske inte alls var riktiga. Nej, den gängse uppfattningen är nog snarare att cymbidium definitivt inte är något för nybörjare.

Efter många års gemenskap med min cymbidium-hybrid är jag lite förvånad över mina böckers uppfattning. Under denna period har min ursprungliga planta blivit åtta plantor och med undantag för två uteblivna blomningsperioder tillhör hon en av mina säkraste och punktligaste blomningsaspiranter. Hon är en så kallad miniatyr cymbidium och lystrar till namnet Stonehaven Cooksbridge (tror jag).

Jag vill nog mena att mycket av det som står skrivet i många orkidéböcker angående cymbidium härrör från äldre tiders kulturanvisningar då det nästan uteslutande odlades storvuxna standardhybrider och kanske en och annan naturart. Med tanke på att merparten av dessa varianter är extremt utrymmeskrävande och mycket kinkiga vad gäller blomvillighet, kan jag förstå varför många rynkar på näsan åt cymbidium.

Cymbidiumhybrider kan indelas i två typer: standard och miniatyrer. Miniatyrer lämpar sig bättre för odling på fönsterbrädet och finns i stort sett i samma färgspektra som de mer storvuxna varianterna. Förvisso är det väl så att miniatyr cymbidium inte kan betraktas som en egentlig miniatyrorkidé, men i jämförelse med standardcymbidium kan dom verkligen anses vara miniatyrer.

Medan man inom standardsorterna har strävat efter att producera allt större blommor, har miniatyrvarianterna avlats för att bibehålla samma kvalitéter men i betydligt kompaktare storlek och form. Just därför har dessa miniatyrer blivit populära både hos hemmaodlare och ägare till mindre växthus.

Jag talade med en växthusägare som försökt att odla standardcymbidium under tempererade förhållanden, där temperaturen nästan aldrig understeg 15°C. Fastän flera blomstänglar producerades varje år så hade de inte mer än två eller tre blommor var, ett ganska dåligt resultat med tanke på att dessa standardcymbidium brukar utveckla långa stänglar med femton till arton handstora blommor. Miniatyrcymbidium, å andra sidan, blommade perfekt under dessa intermediära förhållanden. Miniatyrer är utan tvekan betydligt mer anpassningsbara vad gäller temperatur för blominitiering än storvuxna standardcymbidium.

Till skillnad från många andra orkidésläkten, t.ex. *Oncidium* och *Cattleya*, saknar cymbidium nära besläktade orkidégrupper med vilka de skulle kunna hybridisera. Därför är alla cymhybrider enbart producerade inom cymbidium.

Många anser att dessa endast kan odlas framgångsrikt i växthus. Jag är själv inte av denna uppfattning, så genom att här presentera odlingstips för miniatyrcymbidium överlåter jag åt var och en att avgöra om man vill prova dem eller inte.

Cymbidium förekommer i ett område som sträcker sig från Himalaya, genom södra Kina och

de sydliga japanska öarna, ner genom östra Indien och norra delarna av Australien.

De flesta arter har enbart botaniskt intresse, med små, oansenliga blommor. En typisk planta, från vilken merparten av hybriderna framavlats, har äggformade bulber vilka är helt täckta av bladen. Bladen kan bli från någon decimeter upp till en meter långa, beroende på art, och normalt har varje bulb mellan 8 och 10 stycken blad.

Hybriderna har huvudsakligen framodlats från arter som växer på höga höjder i kalla, luftiga skogar. I odling producerar de flesta hybrider blomstänglar under hösten från basen av de senaste bulberna. Blommorna är bland de mest hållbara av alla orkidéer; 8 till 10 veckor är inte ovanligt.

Många av dagens hybrider härstammar ursprungligen från bergssluttningarna av Himalaya i norra Indien och Burma. Varje år faller det över 2000 mm regn i dessa områden, varav cirka 1800 mm faller under monsunmånaderna juni till september. I oktober regnar det omkring 60 mm, november, december och januari delar på cirka 25 mm. Därefter ökar nederbörden gradvis med februari och mars som får strax över 25 mm var. April får ungefär 60 mm och maj månad, då den kommande monsunsommaren börjar göra sig påmind, får något över 100 mm regn. Under de huvudsakliga monsunmånaderna är allting genomblött.

Temperaturen varierar från ett minimum på cirka 7°C under januari till omkring 23°C i juli.

Monsunmånaderna är inte de soligaste, beroende på de mäktiga låga molnen som oförtrutet tvingas uppför Himalayas sydsluttningar av den förhärskande monsunvinden. Resten av året däremot skiner solen nästan varje dag, vilket betyder att vi bör ge våra plantor så mycket ljus som möjligt när väl solen behagar att titta fram.

Varför är det så många annars duktiga amatörödlare som har svårigheter att få cymbidium till blomning?

Troligen är det en enda enkel anledning - möjligen två. Det är definitivt en fråga om ljus och kanske också gödning. Merparten av cymbidium som odlas i vårt land ingår i orkidésamlingar där ljusförhållanden är avpassade efter samlingen i stort och inte efter cymbidium.

Ljus

Den viktigaste förutsättningen för god tillväxt och blomning hos cymbidium är utan tvekan tillgången på ljus. Otillräckligt ljus är den vanligaste orsaken till dålig tillväxt och uteblivna blommor. Du måste lära dig att känna igen det allmänna utseendet på en cymbidiumplanta för att kunna avgöra vad som är lagom med ljus. Är bladen mörkgröna eller är de gulgröna? Mängden ljus som behövs skiljer sig mellan blomningsperioden och tillväxtperioden. Men du måste inse att med för lite ljus blir det inga blommor.

För många av oss var kanske just cymbidium den allra första orkidéplantan. Under det felaktiga men vanliga antagandet att orkidéer är ömtåliga blir i regel dessa första plantor så omvårdade till frodighet, men blommorna uteblir. Kanske den tråkigaste konsekvensen med detta vanliga förfarande är att blommorna uteblir i två år. Det första året uteblir blomningen därför att plantan odlades för mörkt, men även efter det att plantan fått en ljusare växtplats måste du vänta ytterligare en tillväxtperiod innan blommor kan förväntas.

Så fort du lärt dig att känna igen utseendet på plantan då den får tillräckligt med ljus, har du kommit en bra bit på vägen för att lyckas. Under tillväxtperioden bör plantan få så pass mycket ljus att bladen får en lätt gulgrön färgton. Detta är kanske lite svårt att acceptera, då denna bladfärg ofta förknippas med att bladen blivit brända. Om plantan nu skulle flyttas till en mer

skuggig plats för att bli grönare begår man definitivt ett misstag. En planta som får för lite ljus kommer helt enkelt inte heller att blomma.

Symptom på för lite ljus är lätta att upptäcka. Det första tydliga tecknet är att bladverket är frodigt och mörkgrönt. Själva plantan ser vacker och välmående ut. Men det var ju inte elefantgräs vi ville odla, eller? Efter långa perioder med otillräckligt ljus kommer bladen från årsskotten att bli allt längre för att slutligen bli så klena att de inte längre orkar stå upp av egen kraft. Antalet årsskott kommer också att minska, likaså storleken på nya bulber. Hela plantan kommer att se förtvinad och svag ut.

Den ideala färgtonen på bladen är alltså gulgrön. Med tillräckligt ljus tillväxer nya skott relativt snabbt och utvecklas till välformade bulber. Tillväxtperioden avslutas dessutom tillräckligt tidigt för att säkerställa blominitiering. Med tillräcklig mängd av både ljus och kväve är färgen på bladen ditt viktigaste tecken på att plantans ljusbehov är tillgodosett.

Med undantag för den kallaste årstiden går det alldeles utmärkt att odla cymbidium utomhus. För dig som har trädgård eller lämplig balkong gäller det att finna en plats som ger optimala ljusförhållanden. Det silade ljuset under stora träd ger ofta perfekta ljusförhållanden. Men placeras plantan alltför långt in under trädet kan ljuset ändå bli för dåligt, och omvänt alltför långt ut från trädets skuggande lövverk kan plantans blad bli brända. Jag har till och med sett trädgårdsidkare som odlat cymbidium i full sol. Det är bara du som kan avgöra den rätta ljusmängden genom att iakttaga hur plantan reagerar inför sommarsolsförhållanden. Rejält direkt ljus är nödvändigt för blomproduktion, och detta är vad den får utomhus tillsammans med hög luftfuktighet och utsökt luftcirkulation. Om plantorna har tillräcklig luftfuktighet och luftcirkulation tolererar cymbidium full sol utan att bladen blir brända. Ju mer sol desto fler blommor.

En hemmaodlare med växthus och trädgård tyckte så här: -Placera plantorna utomhus under sommaren, gärna mot en öst- eller sydostvägg. Har du ett stort träd i trädgården kan plantorna placeras i en cirkel runt trädstammen. Plantorna klarar sig till och med bra- mot en västvägg utan skuggning. Saknar du en lämplig plats kan cymbidium placeras i det öppna, placerade som en rektangel eller kvadrat med en stötta i varje hörn som håller någon sorts skuggnät över plantorna. Utomhus bör plantorna ställas på ett bord, någon form av hylla eller piedestal. Undvik att ställa krukorna direkt på marken, vilket nästan alltid leder till att krukorna får ovälkomna invånare såsom myror, sniglar, dagmaskar, gråsuggor, tusenfotingar. En metod för att undvika dessa kryp är att ställa bordets ben i burkar, hinkar och fylla dessa med lite matolja, linolja eller dylikt. Mina cymbidier får från 4-5 timmar av direkt solljus i juni och juli till absolut inget direkt solljus under månaderna november, december och januari.

När plantorna flyttas utomhus sent i april eller tidig maj står solen redan bra mycket högre på himlen än under vintersolståndet, vilket betyder att plantorna redan fått ökande mängder av direkt solljus från mitten av februari och framåt. Väl utomhus i maj månad får plantorna inte mer än en timma av direkt solljus per dag. Solbelysningen ökas sedan gradvis till cirka fem timmar runt sommarsolståndet, då solen står som högst på himlen. Därefter råder det omvända förhållandet med minskande direkt solljus till november då plantorna inte får något solljus, men naturligtvis en hel del indirekt solljus.

För mycket ljus ger plantan en blekgul färgton. Efter en tid kommer de blad som var rätvinklade mot solen under den varmaste perioden att bli vita, för att senare bli gradvis svarta. Brännskador på bladen uppstår lättast då en planta flyttas direkt till en solbelyst plats efter en

längre tids skuggning, t.ex. odlad på fönsterbrädet under vinter och vårblooming. Bladen på sådana plantor har anpassat sig till lägre ljusförhållanden och kan lätt brännas då de flyttas utomhus. Samma sak gäller ju oss själva under de första soliga somrardagarna där alltför intensivt solande lätt leder till brännskador på huden. Därför är det mycket viktigt att gradvis anpassa plantorna till den högre ljusmängden utomhus.

När väl blomstänglarna har inducerats klarar sig cymbidium, speciellt miniatyrerna, med relativt låg ljusnivå. I synnerhet gäller detta då blommorna slagit ut eftersom färgmättnaden på blommorna, särskilt grönt, gult och rosa tenderar att blekna i för mycket ljus. Det är just denna egenskap som bidrar till att cymbidium tillåter sig att odlas inomhus med låga ljusförhållanden under nästan ett halvår, förutsatt att plantorna kan odlas utomhus under klara ljusförhållanden resterande del av året.

Temperatur

När det gäller temperatur är nog cymbidium en av de mest toleranta av alla orkidésläkten. Få orkidéer kan klara sådana extrema skillnader i temperatur, från heta somrardagar till några minusgradiga vinternätter. I sin naturliga miljö tolererar inte enbart arterna utan faktiskt också stortrivs under stora temperaturskillnader. I odling bör man försöka hålla temperaturen under 32°C och över 4°C. När det gäller låga temperaturer visar cymbidium verkligen sin härdighet. Hur många orkidéer kan utstå frysning? Plantorna klarar lätt nollgradig temperatur. Vid -4°C eller lägre tar plantan skada.

Under blominitieringen och blomningsperioden kräver cymbidium lite speciella temperaturförhållanden. När plantan står i blom föredrar den mycket mindre temperaturskillnader mellan dag och natt än vad den gör under tillväxtperioden. Eftersom blomningen främst inträffar under vintern och våren är det lätt att förstå att plantorna föredrar relativt låga temperaturer. Dock måste blomstängeln skyddas från alltför låga temperaturer. Vid ca -3°C kommer stängeln att ta skada, men plantan överlever troligen. Här spelar naturligtvis andra faktorer in såsom varaktighet och luftrörelser. Det är nog säkrast att aldrig låta temperaturen understiga 4°C. Vissa hybrider har dessutom en tendens att få en typ av fläckar på blommorna om temperaturen blir lägre än 4°C.

Lika viktigt är också att undvika alltför höga nattemperaturer under blomningsperioden. Temperaturen för plantor med unga stänglar och blomknopp bör inte överskrida 15°C under natten. Blomknopparna gulnar och faller av om nattemperaturen är för hög under en viss tid. Om du vill placera din planta på ex finbordet till allas beundran, så låt först de flesta blommor slå ut i en kallare omgivning.

Generellt framhålls, i likhet med de flesta orkidéer, att tillräcklig skillnad mellan dag respektive nattemperatur i kombination med god ljustillgång är de viktigaste ingredienserna för att inducera blomning. Detta verkar ju troligt även för cymbidium eftersom blomning initieras under hösten. Även om dagarna under september och oktober kan vara varma så blir onekligen nätterna betydligt kyligare.

Somliga odlare vill göra gällande att mini-cymbidium, inte nödvändigtvis behöver låga nattemperaturer för att initiera blomstänglar. Redan i början av augusti börjar de höstblommande plantorna att visa sina begynnande stänglar och då har temperaturen aldrig understigit 15°C på flera veckor. Troligen ligger den viktigaste temperaturfaktorn för att initiera blomstänglar hos mini-cymbidium i temperaturskillnaden mellan dag och natt och inte i någon

extrem låg-temperaturbehandling.

Den dominerande uppfattningen är dock att hösten är en kritisk period för blominducering och en period då nattetemperaturen är mycket viktig, plantorna bör få åtminstone 6 - 8 veckor med låga nattetemperaturer.

Det är just detta som gör det svårt att odla mini-cymbidium med gott resultat utan ett växthus. Plantorna vill ha maximalt ljus, en rejäl temperaturskillnad mellan dag och natt och en maximal nattetemperatur runt 13°C under blominitieringen på hösten. Detta kan vara mycket svårt att uppnå utan ett växthus. Det finns dock en del hemodlare som lyckas odla och blomma mini-cymbidium utan växthus så länge vi kan ha plantorna utomhus sommartid och ge dem kalla, ljusa vinterförhållanden inomhus.

Odlas cymbidium utomhus får de i regel kalla nätter under senare delen av augusti, då det inte är ovanligt med nattetemperaturer runt 10 - 12°C, i alla fall i trakterna runt Göteborgs. Vid månadskiftet september/oktober har i vilket fall plantorna fått åtskilligt med kyla under nätterna. Höstblommande mini-cymbidium som har blomstänglar med synliga knoppar bör placeras inomhus för att undvika alltför låga nattetemperaturer, vilket annars kan ge skador på knoppar och blommor.

Själv odlar jag min cymbidium på fönsterbrädet under hela året. Att det hittills gått så bra beror troligen på söderläge och att fönstren nästan alltid står på glänt. Jag ber att få återkomma med en artikel om hur jag lyckas bibehålla låga nattetemperaturer under höst/vinter i en lägenhet utan att behöva tillgodose svärmors dilemma att små barnafötter inte gärna springer omkring iklädda fårskinnstoffer dagarna i ända. Uppenbart är att man inte nödvändigtvis måste ha cymbidium utomhus under sommaren för att lyckas.

	<i>Odlingsschema för miniatyr-Cymbidium</i>											
Månad	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Dagtemp	18	18	21	21	21	24	27	27	24	21	18	18
Nattemp	11	11	11	13	15	15	15	15	13	13	11	11
Skuggning	ingen	lite	lite	lite	mer	mer	mer	mer	mer/lite	lite	ingen	ingen
Vattning	lite	lite	lagom	lagom	mycket	mycket	mycket	mycket	lagom	lagom	lite	lite
Gödning*	O	O	N	N	N	N	O	P	P	O	O	O
Ventilation	lite	lite	lite	mer	mer	mer	mer	mer	mer	lite	lite	lite
Luftfuktighet	låg	låg	låg	låg/hög	hög	hög	hög	hög	hög	hög/låg	låg	låg
Omplantering	nej	nej	ja	ja	ja	ja	nej	nej	nej	nej	nej	nej
* O = Ordinär												
N = Högt kväve												
P = Högt fosfat												

Vattning och luftfuktighet

Regel nummer ett vid vattning är att när du vattnar så vattna ordentligt. Detta kan inte nog förtydligas. Upprepade otillräckliga vattningar leder till en koncentrerad av närsalter i komposten vilket i sin tur medför att rot- och bladspetsarna svartnar och dör. Tumregeln är att ge plantan rejält med vatten så det rinner ordentligt ur dräneringshålen i botten på krukans. Vänta sedan en stund och upprepa vattningsproceduren en gång till. Efter det första tillfället får vattnet en chans att blöta upp komposten och vid andra vattningen tränger vattnet in ordentligt i komposten och fyller ut alla eventuella torra fickor. Överflödiga närsalter i komposten hinner

på detta sätt att lösas upp av vattnet och sköljas ur komposten vid andra vattningstillfället.

Hur ofta man behöver vattna beror på många faktorer, bl.a. vilken typ av kompost plantan står i. Ju grövre kompost desto tätare vattning. Även om kompostens topplager ser torrt ut, kan den vara tillräckligt fuktig längre ner. Känn efter med fingret, högerhandens pekfinger fungerar mycket bra. Gräv dig ned i komposten med hela fingret så du säkert når de centrala delarna av krukans.

Det är osannolikt att alla krukor torkar ut samtidigt. Stora krukor bibehåller fukten i komposten mycket längre än vad små krukor gör. Likaså kommer plantor med stora och friska rotsystem att torka ut komposten snabbare än nyligen omplanterade orkidéer.

Störst vattenbehov har cymbidium under tillväxtperioden från senvåren och under sommaren. Under denna period utvecklas de nya årsskotten med ansvällda bulber, och vatten är absolut nödvändigt för utvecklingen av all den vävnaden. Den högre temperaturen under sommaren bidrar också till det större vattenbehovet. Cymbidium bör hållas fuktiga under hela denna period med endast en lätt upptorkning mellan vattningarna. Alltför täta vattningsintervaller är dock skadliga för plantan, eftersom lufttillträde till rötterna förhindras och med tiden kommer dessa att ruttna.

Under de kallare månaderna på hösten och vintern fordrar plantan inte så mycket vatten. När väl bulberna är färdigbildade någon gång under hösten går plantan in i en lätt viloperiod. Dagarna blir allt kortare och kyligare, vilket hjälper till att dra ned plantans vattenbehov. Var försiktig med vattning under denna period, vilket annars lätt leder till att rötterna ruttnar. Detta gäller särskilt dig som har plantorna utomhus under hösten, då det ofta kan regna flera dagar i rad med relativt låga temperaturer och dålig ljusstillgång. Eftersom cymbidium inte har någon distinkt viloperiod får plantorna dock aldrig torka ut.

När blomstänglar börjar utvecklas är det nödvändigt att öka vattningen för att få god kvalitet på blommorna. Enorma mängder ny vävnad formas i blomstängeln och de utslagna blommorna avdunstar vatten. Båda dessa förhållanden talar för att undvika alltför kraftig uttorkning mellan vattningarna. För lite vatten resulterar helt enkelt i dålig blomkvalité.

En god regel är att höja luftfuktigheten under den varmare tillväxtperioden och låta den falla under den kallare blomningssäsongen. Luftfuktigheten bör i allmänhet ligga omkring 50%. Den bör höjas under sommaren men kan tillåtas att sjunka till 25 - 35% under de kallare månaderna. Hög luftfuktighet är en nödvändighet som möjliggör att vilda plantor klarar de extrema förhållanden som råder i dess hemländer. Som alla landväxter har också cymbidium små porer (klyvöppningar) på undersidan av sina blad. Vid höga temperaturer öppnas dessa helt vilket leder till att stora mängder vatten avdunstar från bladen. Genom att öka fuktigheten i luften som omger plantan minskar vattenavdunstningen från klyvöppningarna avsevärt. Enklarest gör man detta genom att helt enkelt spraya bladverket under den hetaste tiden på dagen. Kom ihåg, när temperaturen stiger bör också luftfuktigheten göra det. Under tillväxtperioden med högre luftfuktighet är god luftcirkulation ett måste för att minska risken för svamp- och/eller bakterieangrepp, vilka annars stortrivs i stillastående, fuktig och varm luft. Risken för likartade angrepp på blommorna är också anledningen till den lägre luftfuktigheten under den kallare blomningsperioden.

Gödning

Mängden gödning till cymbidium bestäms framförallt av årstiden. När plantan är i aktiv tillväxt är också behovet av näringsämnen som störst. Näringsämnen är en bristvara bland vildväxande arter, åtminstone i jämförelse med vad en odlare har möjlighet att tillföra. I naturen tillförs näringsämnen främst från nedbrytning av organiskt material (på och under träd) såsom lavar, löv och mossor. Under den heta, regniga monsunsommaren bryts detta material ned betydligt snabbare än under de kalla, relativt torra vintermånaderna. Av detta följer att vi kan anta att cymbidium är anpassad till större näringstillgång under tillväxtperioden och till lägre halter under blomningssäsongen. Många föredrar att tillföra en balanserad gödning under hela året och att öka kväveinnehållet under plantans tillväxt.

Det är definitivt bättre att ge gödning i svaga men täta doser än en enda rejäl dos en gång i månaden. Det är osannolikt att plantan kan tillgodogöra sig all den näringstillförsel som det innebär vid myckna men oregelbundna givor, så likt naturen själv är en svag men jämn näringstillförsel att föredra. Den exakta sammansättningen av näringen bör anpassas till vilken typ av kompost som används. Moderna odlingsmedium vilka nästan uteslutande består av oorganiska icke-nedbrytbara material såsom: glasull, leca, frigolit, perlite mm. kräver ett detaljerat gödningsprogram. De flesta av oss använder nog någon form av barkblandning och bör tänka på att ge plantan en jämn tillgång på kväve, då det anses att just barkkomposter stjäla kväve som annars hade kommit plantan tillgodo.

Det vanligaste är nog att använda flytande näringslösningar för krukväxter tex. Substral, Blomstra, Pokon mm. eller speciellt framtagna orkidegödningar som numera kan finnas i handeln. Läser du innehållsdeklarationen på dessa flytande preparat visar det sig att de alla består av samma närsalter. Det vanligaste förhållandet mellan närsalterna är 30-10-10. Detta brukar betyda 30 delar kväve (N), 10 delar fosfor (P) och 10 delar kalium (K).

För egen del använder jag enbart pulver eller granulat (småkulor) gödning tex. Chrysan, Blodmjöl, Pokon rhododendrongödsel. En till två nypor, beroende på krukstorlek, fördelar jag över komposten ett par gånger under tillväxtperioden. Fördelen med dessa är att plantan får en jämnare tillgång av näring under längre tid och att det enda man behöver tänka på är att enbart tillföra vatten. Nackdelen är att flera av dessa preparat luktar ganska illa, åtminstone de första veckorna och att de bidrager till en snabbare nedbrytning av komposten, vilket i sin tur kan innebära täta omplanteringar.

Man måste akta sig för att övergöda. Det första tecknet på detta kan vara en kraftig grön färg på bladen till trots rejäl ljustillgång. Alltefter som närsalterna ökar i komposten, dör och svartnar bladspetsarna. Samma fenomen har också redan inträffat med rötterna. Detta förhållande blir mycket uppenbart om plantan hålls alltför torr, då det mesta av vattnet i komposten förbrukats/avdunstat kan närsalterna bilda fasta kristaller, något som orkidérötter definitivt inte tycker om. Skadliga halter av saltavlagringar måste sköljas ut ur komposten med stora mängder vatten upprepade gånger. Övergödning under hösten kan tvinga plantan till fortsatt tillväxt och därmed uteblir initiering av blomstänglar. Men å andra sidan, för lite gödning kan orsaka en långsam tillväxt och även störa utvecklingen av blomstänglar. Kom ihåg att färsk barkkompost förbrukar kväve, så nyplanterade plantor kan behöva lite extra kväve.

Det enda sätt varpå man kan vara säker på att veta vad som egentligen ges till plantorna är att ha tillgång till en konduktivitetmätare. Denna bör vara utformad så att den ger en avläsning i ppm (parts per million, miljondelar) av totallösta salter i en lösning. Ex: 5 gram av vattenlöslig

gödning i 10 liter rent vatten ger 500 ppm, eller så kan man säga att antal milligram löst i 1 liter rent vatten också ger antalet ppm. Det kan vara svårt att exakt ange mängden av gödningsmedel som bör användas eftersom styrkan, koncentrationen varierar beroende på fabrikat. Cymbidium klarar inte mer än cirka 1000 ppm av lösta närsalter i gödningen. Detta är ungefär två femtedelar av vad vanliga krukväxter kan tåla. 1000 miljondelar är samma sak som 1 tusendel, och detta är vad jag ger alla mina orkidéer varje gång jag vattnar, när plantorna är i tillväxt. Vill man själv försöka kan man enklast ta 1 milliliter (ml) Substral eller motsvarande i 1 liter (= 1000 ml) rent vatten vilket ger ca 1 tusendel närsalter per liter. Enligt undersökningar från mitten av åttio-talet gjorda av holländare visade det sig att cymbidium har ett särskilt behov av kalium (K), magnesium (Mg) och sulfat (SO_4), något som vanligen inte finns i tillräcklig mängd i normala gödningsmedel. Det förekommer en mängd olika recept på hur man kan göda, här är ett exempel: Plantorna får gödning en gång i veckan under tillväxtsperioden, en tesked (5 ml) av vattenlöslig 30-10-10 gödning i 5 liter vatten. Denna gödningsprocedur bibehålls fram till och med augusti, då sammansättningen ändras till 10-30-20 dvs. med högt fosfatinnehåll. Det anses att fosfat förstärker och förbättrar blomningen. Efter blomningen avbryts gödningsprogrammet, vilket betyder att plantorna får en kort tid fram till nytillväxten utan gödning.

Omplantering och förökning

Efter blomningen måste man avgöra om plantan behöver större kruka, delas eller kan fortsätta orörd ytterligare ett år. När en planta har vuxit ur sin kruka flyttas den helt enkelt över till en större kruka med plats för ytterligare två tillväxtsäsonger. Det verkar vara bättre att göra på detta sätt än att använda en ännu större kruka eftersom cymbidium mår bättre om det är lite trångt i krukorna. Vid detta förfarande placeras krukorna på sidan och gammal lös kompost knackas ut, men generellt bör man inte störa rotsystemet, och hela rotklumpen med gammal kompost sättes i en ny något större kruka och färsk fuktig kompost fylls på efter sidorna. Denna procedur upprepas var tredje år eller så tills mini-cymbidium har vuxit ur en kruka med en diameter på cirka 25 cm. innan plantan delas. På detta sätt kan plantorna hållas lätthanterliga och aldrig tillåtas bli alltför omfångsrika, speciellt om man har begränsat odlingsutrymme. Det är först när plantorna delas som all gammal kompost avlägsnas och rotsystemet ses över. Delningarna bör inte vara mindre än fyra bulber med blad. Dessa delningar planteras i ny fuktig kompost med ett lager av dräneringsmaterial i botten på krukorna och placeras sedan på en skuggig plats. För mycket vatten under denna första tid efter omplantering leder lätt till röta, därför är det ofta bättre med en 2 - 3 veckors period utan vattning men med regelbundna sprayningar av bladverket. Efter dessa första veckor vattnas delningarna på vanligt sätt och flyttas gradvis ut ur skuggan.

Jag föredrar plastkrukor framför krukor av lera, då de är billigare, lättare och torkar inte ut så snabbt. Fem till sju cm. av frigitbitar används som dränering i botten på krukorna därför att dessa också är lätta, billiga och framförallt vattenavvisande. Med hjälp av en varm lödkolv kan nya hål lätt göras i botten och längs nederkanten på plastkrukorna.

Många tycker att cymbidium, är lämplig som nybörjarorkidé, om utrymme finnes, eftersom deras odling är ganska enkel. Plantorna odlas ganska enkelt utomhus under åtminstone ett halvår och kräver minimalt med ljus inomhus på fönsterbrädan eller i ett växthus resterande del av året. I gengäld kan man förvänta sig en mängd färggranna och hållbara blommor. Väldigt få orkidéer erbjuder så mycket i utbyte för så lite.